

Massadoop in een prefab-zwembad in het Dodgersstadion in Los Angeles. (Foto: Carl de Keyzer)

Godsdienst op z'n Amerikaans

door Henrique Staal

In de zomer van 1990 neemt fotograaf Carl de Keyzer, met vrouw en drie-jarig zoontje, het vliegtuig naar Los Angeles. Hij koopt een kampeerwagen en rijdt naar de noordelijke staten van de VS. Carl de Keyzer gaat op zoek naar de godsdienstbeleving van de Amerikanen. Amerika telt bijna vierduizend verschillende religieuze groeperingen. Godsdienst is een belangrijk onderdeel van 'the American way of life'. Filmsterren, popidolen, sportmensen, media en politici schenken er royaal aandacht aan. God lijkt het gat in de Amerikaanse markt: *God Incorporated*.

Oral Roberts was de eerste grote predikant die de tv gebruikte als religieuze spreekbuis. Hij vertelde de kijkers dat hij zou sterven als er niet snel miljoenen dollars op zijn rekening werden gestort. Geld dat er prompt kwam. Roberts heeft nu een Tower of Prayer, met een stervormige gebedsruimte. Rond de toren ligt de Tuin van Eden, met fonteintjes en gouden gebouwen. Het paradijs op aarde. Tuinmannen rijden rond in wagentjes waarop 'Jesus is Lord' is geschilderd. In de gebedstoren is Roberts' levensweg een attractie.

Visioen

Richard Roberts treedt in pa Orals voetsporen. Hij heeft een eigen tv-studio. Tijdens de uitzending moet Richard nieuwe boeken en computers voor de bibliotheek bij elkaar bedelen. Er is een korte show met religieuze zangers en een koor. Enkele dames met handtas en chequeboek vormen het publiek. Telefonisten noteren naam en adres van schenkers. Elke gift van meer dan duizend dollar ontlokt een 'Glory to God!'. Bij elke gift van vierduizend dollar krijgt Richard een visioen. Een orgel en een halleluja zingend koor versterken de sfeer. Meer en meer cheques worden uitgeschreven. Mensen verpanden hun huis of auto om geld aan tv-dominees af te staan.

Predikant met kruis op Daytona Beach in Florida. (Foto: Carl de Keyzer)

Ook de Ku Klux Klan houdt meetings. Wizard Tom Robb is de grote chef van de Klan. Hij verkondigt de klassieke Ku Klux Klan-clichés: terug naar de oude tradities, zwarten eruit of naar het noorden, de huidige politici zijn zwakkelingen, Jezus was blank en dus zijn wij de uitverkorenen. God heeft het zo gewild. In Texas woont De Keyzer een kruisverbranding bij van de Ku Klux Klan. Ze noemen het 'kruisverlichting', want het brandend kruis is een lichtend baken voor de dolende wereld.

Bedrog

In Arizona staat de Capstone Cathedral van Neal Frisby. Deze kerk heeft haar bestaansrecht gevonden in de fotografie. Alle mogelijke fotografische stomiteiten worden beschouwd als afbeeldingen van het onzichtbare. Een mislukte opname bij tegenlicht, reflecties, een duim voor de lens, het laatste negatief van een film en een overbelichte opname kunnen doorgaan voor een engel, een god of een duivel. Het is puur bedrog, maar de mensen trappen er met beide benen in.

Tijdens de diensten mag Carl de

Keyzer geen foto's maken: Neal wil niet gestoord worden. Als De Keyzer een foto wil maken nadat het neonlicht 'Leave now' heeft gezegd, pakt een stevige mannenhand hem bij de schouder: „Ze hebben je verboden foto's te maken. Je zult ze gehoorzamen ook”.

In de Echoes of Faith Church in Las Vegas, met Halleluja-neonlichten en een fastfood Church Chicken-restaurant, krijgt De Keyzer pas toestemming om te fotograferen na een grondig religieus examen. „Waarom liet God in Zijn naam de engel Michael vechten tegen de duivels?” en „Waarom viel de duivel niet aan tijdens het huwelijk van de dochter van God?” Het verbaasde gezicht van De Keyzer (had God een dochter?) stelt de pastoor gerust. Carl de Keyzer mag fotograferen.

In het grootste baseball-stadion van Los Angeles wordt de jaarlijkse 'Lovers of Freedom Convention' van de Jehova's Getuigen gehouden. Bijna veertigduizend mensen zijn op de been. De tribune lijkt wel de Santa Monica Beach, met haar kleurige parasols.

Op de homebase, waar gewoonlijk gescoord wordt, staat nu een klein prefab-zwembad. Daar worden honderden mensen ge-

doopt in naam van Jehovah. Ze moeten vooraf tachtig vragen beantwoorden, ze mogen nooit liegen, een Getuige niet voor de rechtbank dagen, nooit aan politiek doen, ze moeten belasting betalen en de regering gehoorzamen. Dan gaan ze in Nike-sportbroek te water, soms onder luid gejuich vanaf de tribunes. De opzichter telt en zet negenhonderd streepjes. De score is hoog.

Verrijzenis

Carl de Keyzer maakt ook kennis met de mormonen. In Palmyra ontmoet hij Joseph Smith, de profeet van Jezus. Elk jaar enceneren honderden mormonen gebeurtenissen uit de Bijbel, uit het boek van Mormon en uit het leven van Joseph Smith, de grondlegger van de mormonen-sekte.

Smith vond het boek van Mormon in de vorm van gouden tafels. Na lezing gaf de profeet de tafels terug aan de engel van dienst. Ze zijn nooit teruggevonden. De ontvangst van het boek is op video vastgelegd. Een film met veel bazuinen, violen en opnames in tegenlicht. Bij moeilijk te verklaren overgangen verschijnt een engel of een licht in het bos.

Een live-spektakel wordt voorbereid. Bij een reusachtig plastic podium spelen kinderen in witte jurkjes. Jongemannen met das staan vereerd te converseren. De verrijzenis van Christus wordt ingestudeerd. Een jonge mormoon wordt enkele keren met uitgestrekte armen aan stalen kabels op en neer gehaald, tot de juiste snelheid is bepaald. Vóór de show worden portretten van Jezus uitgedeeld, in dure vierkleurendruk. Twintigduizend toeschouwers wonen het spektakel bij. De boodschap van de show en de bekeringspogingen van de jonge mormonen nemen ze op de koop toe. Enkele families bezwijken echter voor de vriendelijkheid, de solidariteit en het Disney-effect van de zendingen in bijbels kostuum.

Magnum

Carl de Keyzer (1958) studeert in 1981 af aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Gent, in de richtingen film en fotografie. Twee jaar later keert hij naar de Academie terug, als docent fotografie. In 1982 is hij mede-oprichter en drijvende kracht achter fotogalerij XYZ-Fotografie in zijn woonplaats Gent. Door publicaties in binnen- en buitenlandse kranten en tijdschriften is Carl de Keyzers naam als fotograaf in 1989 gevestigd. De Keyzer neemt afstand van de Academie en de fotogalerie en wijdt zich volledig aan zijn artistieke en journalistieke fotocarrière.

De internationale doorbraak van Carl de Keyzer komt in 1987, als zijn fotoreportage over India in boekvorm verschijnt. Dit boek krijgt wereldwijd publiciteit en De Keyzer wordt in Zwitserland onderscheiden met de 'Grand Prix de la Triennale de la Ville de Fribourg'. Twee jaar later verschijnt het boek 'USSR 1989 CCCP'. Het boek wordt in het Franse Arles uitgeroepen tot het beste fotoboek van het jaar, en krijgt de 'Prix du Livre 1990'. De publiciteit is nog niet voorbij of Carl de Keyzer wordt op basis van zijn reportages over India en Rusland als aspirant-lid toegelaten tot het fotografen-collectief Magnum, dat kantoor houdt in New York, Parijs, Londen en Tokyo. In 1991 krijgt Carl de Keyzer in de Verenigde Staten de 'W. Eugene Smith Award', de meest eervolle fotografie-onderscheiding ter wereld. De Keyzer publiceerde zijn foto's in The Independent, Rolling Stone, Life Magazine, Frankfurter Allgemeine, Libération, GEO, Knack en Nieuwe Revu.

N.a.v. Carl de Keyzer, God Incorporated. Amsterdam (Uitgeverij Focus). Prijs f 75,00.